

Høring - læreplaner i norsk

Uttalelse - Norsk Oversetterforening

Status	Innsendt til Utdanningsdirektoratet Innsendt og bekreftet av instansen via: post@translators.no
Innsendt av	Ika Kaminka
Innsenders e-post:	post@translators.no
Innsendt dato	18.06.2019
Hvilken organisasjon?:	Norsk Oversetterforening
Stilling	Organisasjon (Privat) foreningsleder

✓ Jeg bekrefter at denne uttalelsen er på vegne av hele oppgitte organisasjon.

Læreplan i norsk

1. Om faget

1.1. Fagets relevans

Norsk er et sentralt fag for kulturforståelse, kommunikasjon, danning og identitetsutvikling. Faget gir elevene tilgang til kulturens tekster, sjangre og språklige mangfold og bidrar til at de utvikler språk for å tenke, kommunisere og lære. Norskfaget ruster elevene til å delta i demokratiske prosesser og forbereder dem på et arbeidsliv som stiller krav til variert kompetanse i lesing, skriving og muntlig kommunikasjon.

1.2. Kjerneelementer

Kjerneelementene i norsk rammer inn det mest betydningsfulle innholdet i faget og beskriver det elevene må lære for å kunne mestre og anvende faget.

1.2.1. Tekst i kontekst

Elevene skal lese tekster for å oppleve, bli engasjert, undre seg, lære og få innsikt i andre menneskers tanker og livsbetingelser. Norskfaget bygger på et utvidet tekstbegrep. Dette innebærer at elevene skal lese og oppleve tekster som kombinerer ulike uttrykksformer. De skal utforske og reflektere over skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk, på svensk og dansk, og i oversatte tekster fra samisk og andre språk. Tekstene skal knyttes både til kulturhistorisk kontekst og til elevenes egen samtid.

1.2.2. Kritisk tilnærming til tekst

Elevene skal kunne reflektere kritisk over hva slags påvirkningskraft og troverdighet tekster har. De skal kunne bruke og variere språklige og retoriske virkemidler hensiktsmessig i egne muntlige og skriftlige tekster. De skal vise digital dømmekraft og opptre etisk og reflektert i kommunikasjon med andre.

1.2.3. Muntlig kommunikasjon

Elevene skal få oppleve glede ved å uttrykke og utfolde seg muntlig. De skal lytte til og bygge på andres innspill i faglige samtaler. De skal presentere, fortelle og diskutere på hensiktsmessige måter både spontant og planlagt, foran et publikum og med bruk av digitale ressurser.

1.2.4. Skriftlig tekstskaping

Elevene skal få oppleve glede ved å skape tekster. De skal kunne skrive på hovedmål og sidemål i ulike sjangre og med ulike formål, og kombinere skrift med andre uttrykksformer. De skal kunne vurdere andres tekster og bearbeide egne tekster ut fra tilbakemeldinger.

1.2.5. Språket som system og mulighet

Elevene skal utvikle kunnskaper om og et begrepsapparat for å beskrive grammatiske og estetiske sider ved språket. De skal beherske etablerte språk- og sjangernormer, og kunne leke, utforske og eksperimentere med språket på kreative måter.

1.2.6. Språklig mangfold

Elevene skal ha kunnskap om dagens språksituasjon i Norge og utforske dens historiske bakgrunn. De skal ha innsikt i sammenhengen mellom språk, kultur og identitet og kunne forstå egen og andres språklige situasjon i Norge.

1.3. Verdier og prinsipper

Norskfaget skal gi elevene innsikt i den rike og mangfoldige språk- og kulturarven i Norge. Gjennom arbeid med norskfaget skal elevene bli trygge språkbrukere og bevisste på sin egen språklige og kulturelle identitet innenfor et inkluderende felleskap der flerspråklighet blir verdsatt som en ressurs. Faget styrker elevenes evne til kritisk tenkning og ruster dem til å delta aktivt i samfunnet gjennom en utforskende og kritisk tilnærming til språk og tekst. Norskfaget skal gi elevene litterære opplevelser og mulighet til å uttrykke seg kreativt og skapende. Lesing av skjønnlitteratur og sakprosa skal gi elevene mulighet til å reflektere over sentrale verdier og moralske spørsmål og bidra til at de får respekt for menneskeverdet og naturen.

1.4. Tverrfaglige temaer

1.4.1. Folkehelse og livsmestring

I norskfaget handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å utvikle elevenes evne til å uttrykke seg skriftlig og muntlig. Dette gir grunnlag for å kunne gi uttrykk for egne følelser, tanker og erfaringer, noe som er viktig for å håndtere relasjoner og delta i et sosialt fellesskap. Lesing av skjønnlitteratur og sakprosa kan både bekrefte og utfordre elevenes selvbilde og dermed bidra til deres identitetsutvikling og livsmestring.

1.4.2. Demokrati og medborgerskap

I norskfaget handler det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap om å utvikle elevenes muntlige og skriftlige retoriske ferdigheter, slik at de kan gi uttrykk for egne tanker og meninger og delta aktivt i samfunnsliv og demokratiske prosesser. Elevene øver opp evnen til kritisk tenkning gjennom kritisk arbeid med tekster og ytringer, og lærer seg å håndtere meningsbrytninger gjennom refleksjon, dialog og diskusjon. Lesing av skjønnlitteratur og sakprosa gir elevene innblikk i andre menneskers livssituasjon og utfordringer. Dette kan bidra til forståelse, toleranse og respekt for andre menneskers synspunkter og perspektiver, og legge grunnlag for konstruktiv samhandling.

1.5. Grunnleggende ferdigheter

1.5.1. Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i norsk er å kunne samhandle med andre gjennom å lytte, fortelle og samtale. Det innebærer å bruke retoriske ferdigheter og å uttrykke seg hensiktsmessig i ulike spontane og forberedte kommunikasjonssituasjoner, inkludert å kunne planlegge og fremføre ulike typer muntlige presentasjoner tilpasset mottakerne.

Utviklingen av muntlige ferdigheter i norskfaget går fra å vise trygghet i den tidlige samhandlingen i lek og faglige aktiviteter til å bruke det muntlige språket stadig mer presist og nyansert i ulike norskfaglige samtaler og presentasjoner.

Norskfaget har et særlig ansvar for utviklingen av muntlige ferdigheter.

1.5.2. Å kunne skrive

Å kunne skrive i norsk er å kunne uttrykke seg i skjønnlitterære og sakpregede sjangere og å kunne planlegge, utforme og bearbeide tekster. Det innebærer å utvikle personlige skriftlige uttrykksmåter og å beherske skrivestrategier, rettskriving og oppbygging av tekster i forskjellige sjangre. Å skrive er også en måte å utvikle og strukturere tanker på og en metode for å lære.

Utviklingen av å kunne skrive i norsk går fra den grunnleggende skriveopplæringen til å planlegge, utforme og bearbeide tekster som er tilpasset formål, medium og mottaker. Skrivning i norsk innebærer å uttrykke seg med en stadig større språklig sikkerhet på både hovedmål og sidemål.

Norskfaget har et særlig ansvar for ferdigheten å kunne skrive. Den første lese- og skriveopplæringen skal foregå på elevenes hovedmål.

1.5.3. Å kunne lese

Å kunne lese i norsk innebærer å lese på både papir og skjerm. Det innebærer å kunne lese skjønnlitterære tekster, å beherske lesestrategier tilpasset formålet med lesingen og å kunne vurdere tekster kritisk. Lesing i norsk innebærer å lese sammensatte tekster som kan inneholde skrift, bilder, tegninger, tall og andre uttrykksformer.

Utviklingen av å kunne lese i norsk går fra den grunnleggende avkodingen og forståelsen til å lese, tolke og reflektere over tekster av ulik lengde og i ulike sjangre.

Norskfaget har et særlig ansvar for ferdigheten å kunne lese. Den første lese- og skriveopplæringen skal foregå på elevenes hovedmål.

1.5.4. Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i norsk er å kunne finne, vurdere og bruke digitale kilder i arbeid med tekst. Det innebærer å bruke digitale verktøy kreativt til å skape sammensatte tekster og å utvikle kritisk og etisk bevissthet om det å framstille seg selv og andre digitalt.

Utviklingen av digitale ferdigheter i norsk går fra å lage enkle sammensatte tekster til å planlegge, utvikle og redigere sammensatte tekster med bevissthet om hvordan de forskjellige uttrykksformene virker sammen. Utviklingen innebærer også en stadig mer bevisst og kritisk holdning til bruk av digitale kilder.

2. Kompetansemål og vurdering

2.1. Kompetansemål og vurdering 2. trinn

2.1.1. Kompetansemål etter 2. trinn

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lytte til skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk og samtale om innholdet
- låne og lese bøker fra bibliotek
- bearbeide tekstopplevelser gjennom lek, tegning, skriving og andre kreative aktiviteter
- samtale om og beskrive hvordan ord vi bruker, kan påvirke andre
- leke med rim og rytme og lytte ut språklyder og stavelser i ord
- trekke bokstavlyder sammen til ord under lesing og skriving
- lese med sammenheng og forståelse på papir og digitalt
- lytte, ta ordet etter tur og gi respons til andre i samtaler
- beskrive og fortelle muntlig og skriftlig
- skrive tekster for hånd og med tastatur
- skrive setninger med store og små bokstaver, punktum, spørsmålstegn og utropstegn
- lage tekster som kombinerer skrift med bilder
- utforske og samtale om oppbygningen og betydningen til ord og uttrykk
- utforske eget talespråk og samtale om forskjeller og likheter mellom talespråk og skriftspråk

2.1.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin gjennom underveisvurderingen.

Elevene viser kompetanse i norsk på 1. og 2. trinn når de utforsker og bruker språket i lek og samhandling og til å bearbeide tekstopplevelser. De viser kompetanse når de trekker bokstavlyder sammen til ord under lesing og skriving.

Læreren skal legge til rette for aktiv læring slik at elevene opplever motivasjon og mestring gjennom å være i bevegelse, leke, undre seg og bruke sansene sine. Læreren skal legge til rette for at elevene utvikler muntlig og skriftlig språk gjennom å være kreative og å prøve seg fram. Elevene skal få hjelp til å sette ord på hva de får til, og hva de synes er vanskelig. Læreren skal gi veiledning som motiverer og fremmer utviklingen av muntlige og skriftlige ferdigheter og la elevene medvirke i egen og andres læring.

2.2. Kompetansemål og vurdering 4. trinn

2.2.1. Kompetansemål etter 4. trinn

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lytte til og lese skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål, nynorsk og i oversettelse fra samisk og andre språk, og samtale om hva tekstene betyr for eleven
- velge bøker fra bibliotek ut fra egne interesser og leseferdigheter
- lese tekster med flyt og forståelse
- utforske og formidle tekster gjennom samtale, skriving og andre kreative uttrykk
- samtale om forskjellen mellom meninger og fakta i tekster
- holde muntlige presentasjoner med og uten digitale verktøy
- kombinere ulike uttrykksformer i sammensatte tekster
- beskrive, fortelle og argumentere muntlig og skriftlig
- skrive tekster på tastatur og med god og leselig håndskrift
- skrive ulike typer setninger med komma og andre skilletegn
- eksperimentere med og samtale om hvordan ord kan settes sammen til setninger
- bruke fagspråk om bøyning av verb, substantiv og adjektiv i samtaler om språk og tekst
- reflektere over hvordan språkbruken vår påvirker andre, og hvordan vi tilpasser og endrer språket i ulike situasjoner
- sammenligne ord og uttrykk i norsk og andre språk
- utforske og samtale om språklig variasjon og mangfold i nærmiljøet
- utforske og samtale om forskjeller og likheter mellom bokmål og nynorsk

2.2.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i norsk på 3. og 4. trinn når de leser med flyt og forståelse og bruker fagspråk i samtaler om språk og tekster. De viser kompetanse når de uttrykker seg i muntlige, skriftlige og sammensatte tekster.

Læreren skal legge til rette for aktiv læring slik at elevene opplever motivasjon og mestring gjennom å være i bevegelse, leke, undre seg og bruke sansene sine. Læreren skal legge til rette for at elevene lærer gjennom å prøve seg fram og bruke kreativitet og fantasi i arbeidet med å utvikle muntlige og skriftlige ferdigheter. Læreren skal legge til rette for at elevene utvikler kompetanse gjennom praktisk arbeid, samtaler og meningsutvekslinger. Elevene skal få hjelp til å sette ord på hva de får til, hva som kan forbedres, og hvordan de kan forbedre seg. Læreren skal gi veiledning som motiverer og fremmer utviklingen av muntlige og skriftlige ferdigheter og legge til rette for at elevene får medvirke i egen og andres læring.

2.3. Kompetansemål og vurdering 7. trinn

2.3.1. Kompetansemål etter 7. trinn

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk, svensk og dansk og i oversettelse fra samisk og andre språk, og samtale om form og innhold
- formidle skjønnlitterære tekster på kreative måter
- orientere seg i faglige kilder på bibliotek og digitalt, vurdere hvor pålitelige kildene er og vise til kilder i egne tekster
- skrive tekster med god og leselig håndskrift og med flyt på tastatur
- lytte til og videreutvikle innspill fra andre og begrunne egne standpunkt
- reflektere etisk over hvordan eleven framstiller seg selv og andre i digitale medier
- presentere faglige temaer muntlig med og uten digitale verktøy
- beskrive, fortelle, argumentere og reflektere muntlig og skriftlig
- skrive tekster med tydelig struktur og mestre sentrale regler for rettskriving, ordbøyning og tegnsetting

- gi tilbakemelding på medelevers tekster og bruke tilbakemeldinger i bearbeiding av egne tekster
- bruke kunnskap om ordklasser og setningsoppbygging i samtale om egne og andres tekster
- utforske samspillet mellom skrift, bilder og andre uttrykksformer og lage egne sammensatte tekster
- prøve ut skriving av tekster på sidemål
- sammenligne talespråk i nærmiljøet med andre talespråksvarianter i Norge
- utforske og reflektere over sammenhengen mellom språk og identitet
- gjenkjenne og uttale bokstavene som finnes i samisk alfabet

2.3.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin i faget gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i norsk på 5., 6. og 7. trinn når de leser kortere og lengre tekster i ulike sjangre og samtaler om form og innhold i tekstene. De viser kompetanse når de presenterer faglige emner, bruker kilder kritisk og argumenterer muntlig og skriftlig. Elevene viser kompetanse når de bruker fagspråk i beskrivelser av språklig variasjon og i samtale om egne og andres tekster i skriveprosesser.

Læreren skal legge til rette for at elevene opplever motivasjon og mestring gjennom å bruke kreativitet og fantasi, prøve seg fram og arbeide prosessorientert med å utvikle muntlige og skriftlige ferdigheter. Læreren skal legge til rette for at elevene utvikler kompetanse gjennom praktisk arbeid, samtaler og meningsutvekslinger, og at de får jobbe med faglige oppgaver både selvstendig og sammen med andre. Elevene skal få hjelp til å sette ord på hva de får til, hva som kan forbedres, og hvordan de kan forbedre seg. Læreren skal gi veiledning som motiverer og fremmer utviklingen av muntlige og skriftlige ferdigheter og legge til rette for at elevene får medvirke i egen og andres læring gjennom å reflektere og samtale og gjennom å gi og få tilbakemeldinger på tekster.

2.4. Kompetansemål og vurdering 10. trinn

2.4.1. Kompetansemål etter 10. trinn

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk og andre språk, og reflektere over innhold, sjangertrekk og språklige virkemidler
- sammenligne og tolke romaner og andre tekster ut fra historisk kontekst og elevens samtid
- utforske og diskutere hvordan tekster framstiller unges livssituasjon
- gjenkjenne og bruke språklige virkemidler og retoriske appellformer
- bruke kilder på en kritisk måte, markere sitater og vise til kilder i egne tekster
- utforske og vurdere hvordan digitale medier påvirker og endrer språk og kommunikasjon
- bruke fagspråk og argumentere saklig i diskusjoner, samtaler og muntlige presentasjoner om norskfaglige og tverrfaglige tema
- uttrykke opplevelser og tolkninger av tekster på kreative måter
- informere, fortelle, argumentere og reflektere muntlig og skriftlig
- skrive tekster med riktig tegnsetting og mestre rettskriving og ordbøying på hovedmål og sidemål
- bruke metaspråk om setningsstruktur, tekststruktur og sjanger i samtale om skriving og bearbeiding av egne og andres tekster
- eksperimentere med sjangre på kreative måter
- lage sammensatte tekster og begrunne valg av uttrykksformer
- forklare den historiske bakgrunnen for bokmål og nynorsk og diskutere statusen til de offisielle språkene i Norge i dag
- utforske og reflektere over språklig variasjon og mangfold i Norge

2.4.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin i faget gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i norsk på 8., 9. og 10. trinn når de leser kortere og lengre tekster i ulike sjangre, utforsker tekstenes kontekster og reflekterer over hvordan konteksten påvirker teksttolkingen. De viser kompetanse når de bruker fagspråk, argumenterer, reflekterer og eksperimenterer i muntlige og skriftlige sjangre. Elevene viser kompetanse når de bruker metaspråk i arbeid med å utforske og reflektere over språklig variasjon og i samtale om egne og andres tekster i skriveprosesser.

Læreren skal legge til rette for motivasjon og mestring ved å la elevene medvirke i egen og andres læring. Læreren skal sørge for samarbeid blant elevene og åpne for kreative prosesser der elevene kan få bruke fantasien og oppleve at det å prøve seg fram er en del av det å lære. Læreren skal ha jevnlig dialog med elevene om kompetansen og utviklingen de viser, og de skal sammen planlegge videre arbeid og progresjon i faget. Læreren skal gi veiledning som motiverer til refleksjon og bearbeiding av elevenes egne tekster og legge til rette for at elevene gir tilbakemeldinger på medelevers tekster. Læreren skal legge til rette for at elevene utvikler utholdenhet i lesing av lengre tekster og i utforskende arbeid med faglige problemstillinger.

I halvårsvurderingene på 8. og 9. trinn skal læreren gi én karakter i norsk muntlig og én karakter i norsk skriftlig. Halvårsvurderingen i norsk skriftlig skal gi informasjon om elevenes skrivekompetanse i både hovedmål og sidemål, i sidemål senest fra og med 9. trinn, jf. opplæringsloven § 2-5, sjette ledd. I halvårsvurderingen for 10. trinn skal læreren gi samme antall karakterer som i standpunktvurderingen.

2.4.3. Standpunktvurdering

Standpunktvurderingen skal uttrykke elevenes sluttkompetanse i faget. Læreren skal planlegge og legge til rette for varierte og faglig brede aktiviteter der elevene får vist kompetansen sin i kjente og ukjente situasjoner. På bakgrunn av kompetansen de har vist, skal læreren gjøre en samlet vurdering av elevenes sluttkompetanse. Karakteren i norsk muntlig skal gis på grunnlag av den kompetansen elevene har vist når de kommuniserer faglig innhold muntlig. Læreren skal sette standpunkt karakterer i norsk hovedmål skriftlig og norsk sidemål skriftlig ut fra en helhetsvurdering som er basert på et utvalg kortere og lengre tekster i ulike sjangre. Noen av tekstene skal være bearbeidet etter faglige tilbakemeldinger. I vurderingen av sidemålstekster skal læreren ta hensyn til at elevene har hatt lengre tid med formell opplæring i hovedmålet enn i sidemålet.

2.5. Kompetansemål og vurdering Vg2 – yrkesfaglige utdanningsprogram

2.5.1. Kompetansemål etter Vg2 – yrkesfaglige utdanningsprogram

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese nyere skjønnlitteratur på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk og andre språk, og gjøre rede for tema og språklige virkemidler
- reflektere over hvordan tekster framstiller møter mellom ulike kulturer
- reflektere over bruken av retoriske appellformer og språklige virkemidler i saktekster
- lytte til og vise åpenhet for andres argumentasjon og bruke retoriske appellformer i diskusjoner
- bruke ulike kilder på en kritisk og selvstendig måte og mestre regler for kildebruk
- kommunisere klart og forståelig muntlig og skriftlig i yrkesrelevante sjangre (YF)
- bruke relevant fagspråk til å presentere, gjøre rede for og dokumentere faglige emner og arbeidsprosesser fra eget yrkesfaglig område (YF)
- orientere seg i faglitteratur fra eget yrkesfaglig område for å finne, kombinere og vurdere relevant informasjon (YF)
- kombinere virkemidler og uttrykksformer kreativt i egen tekstsaking
- vurdere og bearbeide egne tekster ut fra tilbakemeldinger og faglige kriterier

- skrive tekster med god tekstbinding og mestre tegnsetting og rettskriving på hovedmål (YF)
- sammenligne særtrekk ved norsk med andre språk og vise hvordan språklige møter kan skape språkendringer
- gjøre rede for utbredelsen av de samiske språkene i Norge og de språklige rettighetene samer har som urfolk

2.5.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin i faget gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i norsk på Vg2 – yrkesfaglige utdanningsprogram når de uttrykker seg kreativt, og når de utforsker faglige emner med kritisk bruk av kilder og presenterer dette i muntlige og skriftlige tekster med god struktur og sammenheng. Elevene viser kompetanse når de bruker kunnskap om språket som system til å utforske og sammenligne språk, og når de reflekterer kritisk over egen og andres bruk av appellformer.

Læreren skal legge til rette for at elevene opplever motivasjon og mestring gjennom å medvirke i egen og andres læring. Læreren skal sørge for at elevene får arbeidet oppdagende og utforskende både selvstendig og sammen med andre. Læreren skal ha jevnlig dialog med elevene om kompetansen og utviklingen de viser, og de skal sammen planlegge videre arbeid og progresjon i faget. Læreren skal i samarbeid med programfaglærerne legge til rette for tverrfaglige vurderinger. Læreren skal gi veiledning som motiverer til refleksjon og bearbeiding av elevenes egne tekster, og elevene skal arbeide systematisk med egenvurdering og tilbakemeldinger på medelevers muntlige og skriftlige tekster.

I halvårsvurderingen skal lærer i samsvar med standpunktvurderingen gi én karakter i norsk.

2.5.3. Standpunktvurdering

Standpunktvurderingen skal uttrykke elevenes sluttkompetanse i faget. Læreren skal planlegge og legge til rette for varierte og faglig brede aktiviteter der elevene får vist kompetansen sin i kjente og ukjente situasjoner. På bakgrunn av kompetansen de har vist, skal læreren gjøre en samlet vurdering av elevenes sluttkompetanse. Elevene skal ha én standpunkt karakter i norsk der muntlig og skriftlig kompetanse tillegges like stor vekt. Karakteren skal settes på grunnlag av den kompetansen elevene har vist når de kommuniserer faglig innhold muntlig og i kortere og lengre elevtekster i ulike sjangre på hovedmål.

2.6. Kompetansemål og vurdering Vg1 – studieforberedende utdanningsprogram

2.6.1. Kompetansemål etter Vg1 – studieforberedende utdanningsprogram

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese nyere skjønnlitteratur på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk og andre språk, og gjøre rede for tema og språklige virkemidler
- reflektere over hvordan tekster framstiller møter mellom ulike kulturer
- reflektere over bruken av retoriske appellformer og språklige virkemidler i saktekster
- lytte til og vise åpenhet for andres argumentasjon og bruke retoriske appellformer i diskusjoner
- bruke ulike kilder på en kritisk og selvstendig måte og mestre regler for kildebruk
- greie ut om og drøfte norskfaglige eller tverrfaglige tema muntlig (SF)
- skrive fagartikler der eleven greier ut om og drøfter norskfaglige eller tverrfaglige tema (SF)
- bruke metaspråk til å beskrive sammenhengen mellom setninger i arbeid med tekster (SF)
- kombinere virkemidler og uttrykksformer kreativt i egen tekstskaping
- vurdere og bearbeide egne tekster ut fra tilbakemeldinger og faglige kriterier

- skrive tekster med god tekstbinding og mestre tegnsetting og rettskriving på hovedmål og sidemål (SF)
- sammenlikne særtrekk ved norsk med andre språk og vise hvordan språklige møter kan skape språkendringer
- gjøre rede for utbredelsen av de samiske språkene i Norge og de språklige rettighetene samer har som urfolk

2.6.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin i faget gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i norsk på Vg1 – studieforbereende utdanningsprogram når de uttrykker seg kreativt, og når de utforsker faglige emner med kritisk bruk av kilder og presenterer dette i muntlige og skriftlige tekster med god struktur og sammenheng. Elevene viser kompetanse når de bruker kunnskap om språket som system til å utforske og sammenligne språk, og når de reflekterer kritisk over egen og andres bruk av appellformer. Læreren skal legge til rette for at elevene opplever motivasjon og mestring gjennom å medvirke i egen og andres læring. Læreren skal sørge for at elevene får arbeidet oppdagende og utforskende både selvstendig og sammen med andre. Læreren skal ha jevnlig dialog med elevene om kompetansen og utviklingen de viser, og de skal sammen planlegge videre arbeid og progresjon i faget. Læreren skal gi veiledning som motiverer til refleksjon og bearbeiding av elevenes egne tekster, og elevene skal arbeide systematisk med egenvurdering og tilbakemeldinger på medelevers muntlige og skriftlige tekster. I halvårsvurderingen skal lærer gi én karakter i norsk muntlig og én i norsk skriftlig. Karakteren i norsk muntlig gis på grunnlag av den kompetansen elevene viser når de kommuniserer faglig innhold muntlig. Karakteren i norsk skriftlig skal gis på grunnlag av kortere og lengre elevtekster i ulike sjangre på hovedmål og sidemål. I vurderingen av sidemålstekster skal læreren ta hensyn til at elevene har hatt lengre tid med formell opplæring i hovedmålet enn i sidemålet.

2.7. Kompetansemål og vurdering Vg2 – studieforbereende utdanningsprogram

2.7.1. Kompetansemål etter Vg2 – studieforbereende utdanningsprogram

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese norrøne tekster i oversettelse og sammenligne dem med tekster fra nyere tid
- plassere tekster fra 1500 - 1850 kulturhistorisk og vurdere hvilken relevans tekstene har i dag
- utforske og diskutere hvordan skjønnlitteratur fra romantikken og nasjonalromantikken framstiller menneske, natur og samfunn og sammenligne med tekster fra nyere tid
- reflektere over saktekster og gjøre rede for den retoriske situasjonen de er blitt til i
- skrive fagartikler der eleven gjør rede for og drøfter tekster i kontekst
- skrive litterære tolkninger og sammenlikninger
- bruke kunnskap om grammatikk, tekst og sjanger til å utvikle egne tekster
- bruke fagkunnskap og retoriske ferdigheter i norskfaglige diskusjoner og presentasjoner
- bruke metaspråk til å beskrive særtrekk ved norsk sammenlignet med svensk, dansk og norrønt

2.7.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin i faget gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i norsk på Vg2 – studieforbereende utdanningsprogram når de tolker tekster i kontekst og sammenligner eldre tekster med nyere tekster i ulike medier og sjangre. Elevene viser kompetanse når de bruker kunnskap om språket som system til å utvikle egne tekster og til å sammenligne språk.

Læreren skal legge til rette for at elevene lager egne problemstillinger og arbeider kreativt for å finne svar på disse. Læreren skal legge til rette for at elevene utvikler utholdenhet i større arbeider, enten det gjelder lesing av lengre tekster eller utforskende arbeid med

faglige problemstillinger. Læreren skal ha jevnlig dialog med elevene om kompetansen og utviklingen de viser, og de skal sammen planlegge videre arbeid og progresjon i faget. Læreren skal gi veiledning som motiverer til refleksjon og bearbeiding av egne tekster, og elevene skal arbeide systematisk med vurdering av egne og andres muntlige og skriftlige tekster.

I halvårsvurderingen skal læreren gi én karakter i norsk muntlig og én i norsk skriftlig. Karakteren i norsk muntlig skal gis på grunnlag av den kompetansen elevene viser når de kommuniserer faglig innhold muntlig. Karakteren i norsk skriftlig skal gis på grunnlag av kortere og lengre elevtekster i ulike sjangre på hovedmål og sidemål. I vurderingen av sidemålstekster skal læreren ta hensyn til at elevene har hatt lengre tid med formell opplæring i hovedmålet enn i sidemålet.

2.8. Kompetansemål og vurdering Vg3 – studieforbereidende utdanningsprogram

2.8.1. Kompetansemål etter Vg3 – studieforbereidende utdanningsprogram

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- analysere og tolke romaner, drama, dikt og annen skjønnlitteratur på bokmål og nynorsk fra 1850 til i dag og reflektere over tekstene i lys av den kulturhistoriske konteksten og elevens egen samtid
- utforske og reflektere over hvordan skjønnlitteratur fra den realistiske og den modernistiske tradisjonen framstiller menneske, natur og samfunn
- presentere litterære tolkninger og reflektere over tekster i kontekst
- analysere uttrykksformer i sammensatte tekster i ulike medier og vurdere samspillet mellom dem
- bruke fagkunnskap og presist fagspråk i utforskende samtaler, diskusjoner og muntlige presentasjoner om norskfaglige emner
- skrive retoriske analyser og tolkninger av saktekster
- uttrykke seg presist og nyansert og mestre språklige formkrav på hovedmål og sidemål
- skrive fagartikler der eleven gjør rede for og drøfter språklige emner
- utforske og reflektere over språksituasjonen og språkpolitikken i Norge i dag og gjøre rede for den historiske bakgrunnen
- gjøre rede for endringer i talespråk i Norge i dag og drøfte sammenhenger mellom språk, kultur og identitet

2.8.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin i faget gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i norsk på Vg3 – studieforbereidende utdanningsprogram når de analyserer, tolker og sammenligner tekster, når de utforsker tekstenes kontekster og reflekterer over tekstene. Elevene viser kompetanse når de produserer kortere og lengre tekster i ulike sjangre med ulike formål og mottakere. De viser kompetanse når de uttrykker seg presist og nyansert muntlig og skriftlig og mestrer språklige formkrav på hovedmål og sidemål. De viser kompetanse når de bruker metaspråk i arbeid med å utforske og forklare dagens språksituasjon.

Læreren skal legge til rette for at elevene opplever motivasjon og mestring gjennom å utforske faglige problemstillinger, og at de arbeider kreativt for å finne svar på disse.

Læreren skal legge til rette for at elevene utvikler utholdenhet i større arbeider, enten det gjelder lesing av lengre tekster eller utforskende arbeid med faglige problemstillinger.

Læreren skal ha jevnlig dialog med elevene om kompetansen og utviklingen de viser, og de skal sammen planlegge videre arbeid og progresjon i faget. Læreren skal gi veiledning som motiverer til refleksjon og bearbeiding av egne tekster, og elevene skal arbeide systematisk med vurdering av egne og andres muntlige og skriftlige tekster.

I halvårsvurderingen skal læreren gi samme antall karakterer som i standpunktvurderingen.

2.8.3. Standpunktvrdering

Standpunktvrderingen skal uttrykke elevenes sluttkompetanse i faget. Læreren skal planlegge og legge til rette for varierte og faglig brede aktiviteter der elevene får vist kompetansen sin i kjente og ukjente situasjoner. På bakgrunn av kompetansen de viser, skal læreren gjøre en samlet vurdering av elevenes sluttkompetanse. Standpunktkarakteren i norsk muntlig skal settes på grunnlag av den kompetansen elevene har vist når de kommuniserer faglig innhold muntlig. Standpunktkarakterene i norsk hovedmål skriftlig og norsk sidemål skriftlig skal bygge på et utvalg av fagartikler og andre elevtekster i ulike sjangre. Tekstene kan være bearbeidet etter faglige tilbakemeldinger. I vurderingen av sidemålstekster skal læreren ta hensyn til at elevene har hatt lengre tid med formell opplæring i hovedmålet enn i sidemålet.

2.9. Kompetansemål og vurdering – påbygging til generell studiekompetanse – yrkesfaglige utdanningsprogram

2.9.1. Kompetansemål

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese norrøne tekster i oversettelse og sammenligne dem med tekster fra nyere tid
- plassere tekster fra 1500 - 1850 kulturhistorisk og vurdere hvilken relevans tekstene har i dag
- utforske og diskutere hvordan skjønnlitteratur fra romantikken og nasjonalromantikken framstiller menneske, natur og samfunn og sammenligne med tekster fra nyere tid
- reflektere over saktekster og gjøre rede for den retoriske situasjonen de er blitt til i
- skrive fagartikler der eleven gjør rede for og drøfter tekster i kontekst
- skrive litterære tolkninger og sammenligninger
- bruke kunnskap om grammatikk, tekst og sjanger til å utvikle egne tekster
- bruke fagkunnskap og retoriske ferdigheter i norskfaglige diskusjoner og presentasjoner
- bruke metaspråk til å beskrive særtrekk ved norsk sammenlignet med svensk, dansk og norrønt
- analysere og tolke romaner, drama, dikt og annen skjønnlitteratur fra 1850 til i dag og reflektere over tekstene i lys av den historiske konteksten og elevenes egen samtid
- utforske og reflektere over hvordan skjønnlitteratur fra den realistiske og den modernistiske tradisjonen framstiller menneske, natur og samfunn
- presentere litterære tolkninger og reflektere over tekster i kontekst
- analysere uttrykksformer i sammensatte tekster i ulike medier og vurdere samspillet mellom dem
- bruke fagkunnskap og presist fagspråk i utforskende samtaler, diskusjoner og muntlige presentasjoner om norskfaglige emner
- skrive retoriske analyser og tolkninger av saktekster
- uttrykke seg presist og nyansert og mestre språklige formkrav på hovedmål og sidemål
- skrive fagartikler der eleven gjør rede for og drøfter språklige emner
- utforske og reflektere over språksituasjonen og språkpolitikken i Norge i dag og gjøre rede for den historiske bakgrunnen
- gjøre rede for endringer i talespråk i Norge i dag og drøfte sammenhenger mellom språk, kultur og identitet

2.9.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin i faget gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i norsk på påbygging til generell studiekompetanse - yrkesfaglige utdanningsprogram når de analyserer, tolker og sammenligner tekster, når de utforsker tekstenes kontekster og reflekterer over tekstene. Elevene viser kompetanse når de produserer kortere og lengre tekster i ulike sjangre med ulike formål og mottakere. De viser kompetanse når de uttrykker seg presist og nyansert muntlig og skriftlig og mestrer

språklige formkrav på hovedmål og sidemål. De viser kompetanse når de bruker metaspråk i arbeid med å utforske og forklare dagens språksituasjon.

Læreren skal legge til rette for at elevene opplever motivasjon og mestring gjennom å utforske faglige problemstillinger, og at de arbeider kreativt for å finne svar på disse.

Læreren skal legge til rette for at elevene utvikler utholdenhet i større arbeider, enten det gjelder lesing av lengre tekster eller utforskende arbeid med faglige problemstillinger.

Læreren skal ha jevnlig dialog med elevene om kompetansen og utviklingen de viser, og de skal sammen planlegge videre arbeid og progresjon i faget. Læreren skal gi veiledning som motiverer til refleksjon og bearbeiding av egne tekster, og elevene skal arbeide systematisk med vurdering av egne og andres muntlige og skriftlige tekster.

I halvårsvurderingen skal læreren gi samme antall karakterer som i standpunktvurderingen.

2.9.3. Standpunktvurdering

Standpunktvurderingen skal uttrykke elevenes sluttkompetanse i faget. Læreren skal planlegge og legge til rette for varierte og faglig brede aktiviteter der elevene får vist kompetansen sin i kjente og ukjente situasjoner. På bakgrunn av kompetansen de viser, skal læreren gjøre en samlet vurdering av elevenes sluttkompetanse. Standpunkt karakteren i norsk muntlig skal settes på grunnlag av den kompetansen elevene har vist når de kommuniserer faglig innhold muntlig. Standpunkt karakterene i norsk hovedmål skriftlig og norsk sidemål skriftlig skal bygge på et utvalg av fagartikler og andre elevtekster i ulike sjangre. Tekstene kan være bearbeidet etter faglige tilbakemeldinger. I vurderingen av sidemålstekster skal læreren ta hensyn til at elevene har hatt lengre tid med formell opplæring i hovedmålet enn i sidemålet.

3. Vurderingsordning

I oppdragsbrev 32–18 fastslår Kunnskapsdepartementet at sluttvurderingen i faget ikke skal endres. Læreplangruppen får kun komme med forslag som gjelder antall karakterer i underveisvurderingen. Læreplangruppen anbefaler at antallet karakterer i underveisvurderingen i norskfaget på 8. og 9. trinn på ungdomstrinnet og på Vg1 og Vg2 reduseres til to: én karakter i norsk muntlig og én i norsk skriftlig. I halvårsvurderingen på 10. trinn og på Vg3 studieforbereende utdanningsprogram og på påbygging til generell studiekompetanse - yrkesfaglige utdanningsprogram skal læreren gi samme antall karakterer som i standpunktvurderingen.

Standpunktvurderingen og antall karakterer blir som i gjeldende læreplan for både ungdomstrinnet og for videregående opplæring. Dette innebærer at elevene etter 10.trinn skal ha tre standpunkt karakterer, én i norsk hovedmål skriftlig, én i norsk sidemål skriftlig og én i norsk muntlig. Etter Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram skal elevene ha én standpunkt karakter. Etter Vg3 studieforbereende utdanningsprogram og Vg3 påbygging til generell studiekompetanse skal elevene ha tre karakterer, én i norsk hovedmål skriftlig, én i norsk sidemål skriftlig og én i norsk muntlig.

Eksamensordningene i faget skal sendes på høring og ferdigstilles senere.

1. Uttrykker læreplanen tydelig det viktigste alle elevene skal lære?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

2. Gir læreplanen tilstrekkelig handlingsrom for skolen og lærerne?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

3. Gir læreplanen rom for en aktiv og medvirkende elev slik eleven er beskrevet i overordnet del?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

4. Er verdigrunnet i overordnet del tydelig reflektert i læreplanen?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

? 5. Er det en god sammenheng mellom de ulike delene i læreplanen i dette faget?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

? 6. Har læreplanen et realistisk omfang sett opp mot timetallet i faget?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

? 7. Legger læreplanen til rette for dybdelæring?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

? 8. Er språket i læreplanen klart og tydelig?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

? 9. Er samisk innhold godt ivaretatt i læreplanen?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

? 10. Er de tverrfaglige temaene integrert i læreplanen på en måte som er relevant for faget?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

? 11. Legger læreplanen godt til rette for å ivareta de yngste barnas læring og utvikling?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

? 12. Legger læreplanen godt til rette for tilpasset opplæring?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

? 13. Legger læreplanen til rette for god progresjon i faget?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

? 14. Vil tekstene om underveis- og standpunktvurdering fungere som en god støtte i vurderingsarbeidet?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

? 15. Er læreplanen tilstrekkelig framtidsrettet?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

? 16. Legger læreplanen til rette for at elevene utvikler faglig kompetanse som forbereder dem på videre utdanning og/eller samfunns- og arbeidsliv?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

? 17. Fagene i grunnskolen har kompetansemål etter ulike trinn. Har du synspunkt på dette?

Ingen kommentar fra instansen

? 18. Tekstene fagets relevans og verdier og prinsipper skal skrives sammen til én tekst i de endelige læreplanene. Hvilket innhold i de to tekstene mener du det er viktig å ta med videre i en sammenskrevet tekst?

Ingen kommentar fra instansen

? 19. I læreplanene er det kompetansemål etter 2. trinn i noen fag, og etter 4. trinn i andre fag. Er det på lengre sikt en god løsning også å lage kompetansemål etter 1. trinn, for å få til en god begynneropplæring og bedre overgang mellom barnehage og skole?

Ingen kommentar fra instansen

? 20. For å legge bedre til rette for dybdelæring, foreslår vi å redusere antall karakterer i undervisvurderingen. Har du synspunkter på dette?

Ingen kommentar fra instansen

? 21. Legger læreplanen godt til rette for at alle elever skal kunne lese, skrive og ha gode muntlige ferdigheter etter grunnskolen?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

? 22. Legger høringsutkastet opp til en tydeligere studieretting på Vg2 og Vg3 på de studieforberedende utdanningsprogrammene?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

? 23. Legger høringsutkastet opp til en god og relevant yrkesretting på yrkesfaglig utdanningsprogram (Vg2)?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

? 24. Har du andre kommentarer eller forslag til endringer i læreplanene?

Omsetjing må inngå som ein opplagt del av norskfaget på alle trinn.

Norsk litteratur omfattar omsett litteratur, og omsett litteratur har også ei litteraturhistorie. Ved å hjelpe elevane til å sjå dette, gir vi dei verktøy til å forstå all tekst betre. Elevane treng opplæring i å reflektere over opphavet til tekstar, prosessar som ligg bak omsetjing, og val som blir gjort i og rundt omsetjingsprosessen – både i filologisk (handverkmessig) og sosiologisk (maktkritisk) perspektiv.

Omsetjing er ein del av kvardagen for alle språkbrukarar, og eit mål må vera å gjera elevane til meir kompetente og medvitne kvardagsometjarar. Svært mange av impulsane me får, kjem via andre språk. Omsetjing er er difor ein grunnleggjande del av samfunnsdeltakinga vår: Me omset når me fortel om noko me har høyrte på utanlandske program, me omset når me diskuterer dataspel eller sosiale media, ein journalist omset når ho presenterer ei nyhendesak frå eit internasjonalt pressebyrå. Omsetjarkompetanse er viktig både for den enkelte språkbrukaren og for samfunnsdebatten, og å auka vår forståing av *at* det vert omsett og *korleis* det skjer, er eit viktig ledd i å verna om og styrka det norske språket.

Læreplan i morsmål for språklige minoriteter

1. Om faget

1.1. Fagets relevans

Faget morsmål for språklige minoriteter omfatter opplæring i og på morsmål og skal gi elevene bedre forutsetninger for å beherske det norske språket gjennom å styrke deres kunnskaper og ferdigheter i eget morsmål. Elevene skal få erfare at det å kunne flere språk er en ressurs i skolen og i samfunnet.

Faget bidrar til å styrke elevenes identitet og tilhørighet i det flerkulturelle samfunnet. Elevenes språklige og flerkulturelle kompetanse vil kunne fremme samhandling og forståelse i arbeidslivet og i det flerkulturelle samfunnet.

1.2. Kjerneelementer

Kjerneelementene i morsmål for språklige minoriteter rammer inn det mest betydningsfulle innholdet i faget og beskriver det elevene må lære for å kunne mestre og anvende faget.

1.2.1. Muntlig kommunikasjon

Elevene skal kunne samhandle med andre gjennom å lytte og samtale og å uttrykke seg hensiktsmessig i ulike kommunikasjonssituasjoner. De skal utvikle ordforråd og begrepsapparat.

1.2.2. Språklæring

Elevene skal utvikle kunnskaper om eget morsmål og innsikt i egen språklæring. De skal bruke språklæringsstrategier for å utvikle språkkompetansen sin, og de skal kunne bruke et begrepsapparat for å sammenligne eget morsmål med norsk. Dette omfatter både språket som system og språket i bruk.

1.2.3. Lesing

Elevene skal lære å lese på det språket de behersker best. De skal utvikle ordforråd og begrepsforståelse på morsmålet gjennom å lese egnede tekster i ulike sjangre. De skal lese for å oppleve, bli engasjert, undre seg, lære og få innsikt. De skal reflektere over tekster, knytte tekstene til egne erfaringer og egen samtid og utvikle lesestrategier.

1.2.4. Skriftlig tekstsaking

Elevene skal utvikle skrivekompetanse og skrive tekster i ulike sjangre på morsmålet. De skal bearbeide egne tekster etter tilbakemeldinger.

1.2.5. Språk og teknologi

Elevene skal benytte ulike enspråklige og flerspråklige digitale hjelpemidler for å utvikle kompetanse på morsmålet. De skal vurdere ulike digitale kilder.

1.2.6. Språklig og kulturelt mangfold

Elevene skal utvikle interkulturell forståelse og språklig selvtillit og trygghet. De skal se språk og litteratur i et historisk og internasjonalt perspektiv.

1.3. Verdier og prinsipper

Demokrati, menneskeverd, fellesskap og kulturelt mangfold er sentrale verdier i faget morsmål for språklige minoriteter. Faget legger til grunn at erfaringene og ressursene elevene har på ulike områder blir verdsatt som en ressurs. Slik ivaretas og styrkes

menneskeverdet og identiteten til den enkelte, og mangfoldet og fellesskapet i skolen som helhet.

1.4. Tverrfaglige temaer

1.4.1. Folkehelse og livsmestring

I faget morsmål for språklige minoriteter handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å utvikle elevenes evne til å uttrykke egne følelser, erfaringer og meninger, noe som er viktig for å håndtere relasjoner og delta i et sosialt fellesskap. Arbeid med skjønnlitteratur vil gi elevene mulighet til å sette seg inn i andre menneskers livssituasjon og kjenne seg igjen i andres tanker og handlinger. Dette gir grunnlag for å kunne gi og oppleve anerkjennelse. Arbeid med språk og språkbruk kan gi elevene perspektiver knyttet til språklig identitet. Å videreutvikle sine ferdigheter på eget morsmål kan bidra til et positivt selvbilde og fremme flerspråklighet som en verdi i seg selv.

1.4.2. Demokrati og medborgerskap

I faget morsmål for språklige minoriteter handler det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap om at elevene utvikler ferdigheter som gjør det mulig å holde seg informert, formidle egne meninger og delta aktivt i det flerkulturelle sosiale fellesskapet. Deltakelse i flerkulturelle fellesskap og arbeid med utvalgte tekster kan styrke elevenes interkulturelle forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning, noe som danner grunnlag for å delta i et demokratisk samfunn.

1.5. Grunnleggende ferdigheter

1.5.1. Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i faget morsmål for språklige minoriteter er å kommunisere på morsmålet i forskjellige situasjoner, utvikle et faglig ordforråd og benytte det i arbeid med ulike emner og i ulike kommunikasjonssituasjoner.

Utvikling av muntlige ferdigheter i faget går fra å vise trygghet i enkle kommunikasjonssituasjoner til å bruke det muntlige språket stadig mer presist i ulike faglige situasjoner.

Faget har et særlig ansvar for utviklingen av muntlige ferdigheter på elevens morsmål.

1.5.2. Å kunne skrive

Å kunne skrive i faget morsmål for språklige minoriteter er å kommunisere, utforske, ytre seg og uttrykke seg kreativt. Elevene skal utvide sitt ordforråd og utvikle kompetanse i rettskriving og tekstoppbygging, og de skal utvikle kompetanse i å skrive tekster i ulike sjangre. Elevene skal bruke relevant teknologi, og de skal bearbeide tekster etter tilbakemelding.

Utviklingen av å kunne skrive går fra den grunnleggende skriveopplæringen til å kunne uttrykke seg skriftlig med stadig større språklig sikkerhet i tekster i ulike sjangre.

Faget har et særlig ansvar for ferdigheten å kunne skrive på elevenes morsmål.

1.5.3. Å kunne lese

Å kunne lese i faget morsmål for språklige minoriteter er å øve opp grunnleggende lesekompetanse på morsmålet og å lese for å lære, oppleve og reflektere.

Minoritetsspråklige elever skal lære seg å lese på det språket de behersker best.

Leseferdigheter på morsmålet bidrar til å styrke elevenes forutsetninger for å beherske det norske språket.

Utviklingen av å kunne lese på morsmål går fra den grunnleggende avkodingen og forståelsen av enkle tekster til å lese tekster i ulike sjangre og med ulike formål.

Faget har et særlig ansvar for ferdigheten å kunne lese på elevenes morsmål.

1.5.4. Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i faget morsmål for språklige minoriteter innebærer både å bruke flerspråklige digitale ressurser for å utvikle ordforråd og begrepsapparat, og å bruke digitale verktøy, medier og ressurser for å innhente informasjon, skape og redigere tekster og kommunisere med andre.

Utviklingen av digitale ferdigheter går fra å utforske ulike digitale verktøy til aktiv bruk og vurdering av digitale verktøy og ressurser i kommunikasjon og læringsarbeid.

2. Kompetansemål og vurdering

2.1. Kompetansemål og vurdering nivå 1

2.1.1. Kompetansemål etter nivå 1

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- føre samtaler om kjente emner, ta ordet etter tur og gi tilbakemeldinger på andres ytringer
- lytte til, forstå og gjengi innhold i egnede tekster og bearbeide tekster gjennom lek og dramatisering
- utvikle et grunnleggende faglig ordforråd og lære ord og begreper som er sentrale for trinnets lærestoff
- kjenne til grunnleggende grammatiske begreper og bruke dem til å snakke om morsmålets grunnleggende strukturer, og likheter og forskjeller mellom morsmålet og norsk
- lære seg å lese på morsmålet og forstå sammenhengen mellom talespråk og skriftspråk
- utvikle leseglede gjennom å lese egnede tekster med sammenheng og forståelse og reflektere over innholdet
- kjenne til noen grunnleggende regler for tegnsetting og rettskriving
- skrive enkle fortellende og beskrivende tekster og utforme enkle sammensatte tekster
- bruke grunnleggende tekstbehandlingsprogrammer
- bruke flerspråklige digitale læringsressurser og digitale ressurser på morsmål og norsk i kommunikasjon og kjenne til grunnleggende regler for nettvett
- samtale om viktige høytider, tradisjoner og skikker i hjemlandet og i Norge
- reflektere over egen flerspråklig situasjon og språklig utvikling i et flerkulturelt samfunn

2.1.2. Undervisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin gjennom undervisvurderingen. Elevene viser kompetanse i morsmål for språklige minoriteter på nivå 1 når de utforsker og bruker morsmålet i lek og samhandling i varierte sammenhenger, både i dagligdagse situasjoner og i faglige kontekster. Videre viser elevene kompetanse fra å forstå sammenheng mellom språklyd og skrift og lære seg å lese på morsmålet til å kunne lese og skrive egnede tekster. Elevene får anledning til gradvis å øke sin muntlige og skriftlige kompetanse i morsmålet når de reflekterer og medvirker i sin egen og andres læring samt får tilbakemelding om hva de mestrer i forhold til målene og får veiledning om hvordan de kan nå dem.

Læreren skal legge til rette for aktiv og kreativ læring av muntlig og skriftlig språk for å bidra til at elevene opplever motivasjon og mestring. Læreren skal legge vekt på oppgaver som åpner for at elevens flerspråklige kompetanse kommer til syne på ulike måter, og de reflekterer over verdien av sin egen flerspråklighet og flerkulturelle kontekst. Læreren skal også gi veiledning som motiverer og fremmer utviklingen av muntlige og skriftlige ferdigheter på morsmålet og legge til rette for at eleven medvirker i egen og andres læring gjennom å reflektere og samtale og gjennom å gi og få tilbakemeldinger.

2.2. Kompetansemål og vurdering nivå 2

2.2.1. Kompetansemål etter nivå 2

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- delta i samtaler og diskusjoner, begrunne egne synspunkter og gi konstruktive tilbakemeldinger på andres synspunkter
- lytte til, forstå og gjengi innhold i egnede tekster
- bruke ord og begreper som er sentrale for fagstoff på årstrinnet og gjengi innholdet i faglige tekster
- tilpasse språk til samtalepartner og bruke ulike tiltaleformer
- bruke metaspråk for å samtale om sentrale likheter og ulikheter mellom morsmål og norsk
- bruke ordbøker og andre oppslagsverk
- lese og forstå egnede litterære tekster i ulike sjangre, gjenkjenne noen språklige virkemidler og reflektere rundt og sammenligne ulike tekster
- lese og forstå ulike fagtekster og kjenne til og benytte ulike lesestrategier
- kjenne til sentrale regler for rettskriving og tegnsetting på morsmål
- skrive mer komplekse tekster i ulike sjangre og bearbeide tekster etter tilbakemeldinger
- orientere seg i faglige kilder og vise til kilder i egne tekster
- bruke digitale ressurser på morsmål og norsk i kommunikasjon og følge regler for personvern
- reflektere over egen og andres flerspråklige situasjon og språklig utvikling i et flerkulturelt samfunn
- kjenne til grunnleggende sider av hjemlandets kultur og sammenligne med norsk kultur

2.2.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i morsmål for språklige minoriteter på nivå 2 når de har utvidet ordforrådet og begrepsapparatet sitt på morsmål og når de uttrykker seg muntlig og skriftlig i spontane og forberedte situasjoner. Elevene viser også kompetanse når de leser tekster med flyt og forståelse og reflekterer over innhold og form. Videre viser de kompetanse når de reflekterer over sammenhengen mellom språk, kultur og identitet, anerkjenner andres meninger og begrunner egne standpunkt.

Læreren skal legge til rette for at elevene opplever motivasjon og mestring og utvikler muntlig og skriftlig språk gjennom å være aktive og kreative i praktisk arbeid, samtaler og meningsutveksling. Læreren skal legge vekt på oppgaver som åpner for at elevenes flerspråklige kompetanse kommer til syne på ulike måter, og at de reflekterer over verdien av sin egen flerspråklighet og flerkulturelle identitet. Læreren skal også gi veiledning som motiverer og fremmer utviklingen av muntlige og skriftlige ferdigheter. Læreren skal videre legge til rette for at elevene medvirker i egen og andres læring gjennom å reflektere og samtale, gjennom å gi og få tilbakemeldinger på muntlige og skriftlige elevtekster og gjennom å bearbeide tekstene etter tilbakemelding.

2.3. Kompetansemål og vurdering nivå 3

2.3.1. Kompetansemål etter nivå 3

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- føre faglige samtaler, begrunne egne meninger og argumentere saklig i diskusjoner
- utvikle et bredt faglig ordforråd, forklare faglige begreper, gjengi innholdet i faglige tekster, og samtale om temaer og fagstoff på årstrinnet
- utforske hvordan språk brukes i ulike sosiale sammenhenger
- bruke metaspråklige begreper for å beskrive morsmål og sammenligne det med norsk
- reflektere rundt egen språklæring på morsmål og norsk
- lese, tolke og reflektere over innhold og form i et bredt utvalg skjønnlitterære tekster

- forstå innholdet i og kunne samtale om et bredt spekter av fagtekster
- bruke varierte og hensiktsmessige lesestrategier i arbeid med tekster i ulike sjangre
- skrive tekster i ulike sjangre, vurdere og revidere tekster etter tilbakemelding og gi tilbakemelding på andres tekster
- bruke og vurdere flerspråklige digitale læringsressurser og nettsteder
- planlegge og utforme ulike digitale tekster og bruke regler for nettvett
- utforske og reflektere over sammenhengen mellom språk, kultur og identitet både i Norge og i land der morsmålet brukes

2.3.2. Underveisvurdering

Elevene skal få mulighet til å utvikle kompetansen sin gjennom underveisvurderingen. Elevene viser kompetanse i morsmål for språklige minoriteter på nivå 3 når de leser kortere og lengre tekster i ulike sjangre, samtaler om form og innhold og utforsker tekstenes kontekster. Elevene viser kompetanse når de bruker fagspråk og når de reflekterer, eksperimenterer og argumenterer muntlig og skriftlig. Elevene viser også kompetanse når de bruker kilder kritisk, anvender hensiktsmessige læringsstrategier og bruker flerspråklige digitale hjelpemidler. Videre viser elevene kompetanse i morsmålet når de reflekter over sin egen læring, og over sammenhengen mellom språk, kultur og identitet i et flerkulturelt og mangfoldig samfunn.

Læreren skal legge til rette for at elevene opplever motivasjon og mestring og utvikler muntlig og skriftlig språk gjennom å være aktive og kreative i praktisk arbeid, samtaler og meningsutveksling. Læreren skal legge vekt på oppgaver som åpner for at elevenes flerspråklige kompetanse kommer til syne på ulike måter, og at de reflekterer over verdien av sin egen flerspråklighet og flerkulturelle identitet. Læreren skal også gi veiledning som motiverer og fremmer utviklingen av muntlige og skriftlige ferdigheter og legge til rette for at eleven medvirker i egen og andres læring gjennom å reflektere og samtale, gjennom å gi og få tilbakemeldinger på muntlige og skriftlige elevtekster og gjennom å bearbeide tekstene etter tilbakemelding.

3. Vurderingsordning

Læreplanen i morsmål for språklige minoriteter er en nivåbasert overgangsplan som kan benyttes til elevene kan følge opplæring etter ordinær læreplan i norsk. Det gis ikke vurdering med karakter i faget.

Elever i grunnskolen og i videregående opplæring med annet morsmål enn norsk eller samisk har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen i skolen. Om nødvendig har slike elever også rett til morsmålsopplæring.

1. Uttrykker læreplanen tydelig det viktigste alle elevene skal lære?

Delvis uenig

Flerspråklige er hverdagsoversettere. Dette er en kompetanse som i liten grad blir vektlagt i læreplanen. Et mål må være å hjelpe elevene til å bli mer kompetente og bevisste hverdagsoversettere. Økt forståelse av *at* det blir oversatt og av *hvordan* det skjer, burde være et kjerneelement i opplæringen. I tillegg bør elevene undervises om en del fallgruber som hverdagsoversetteren lett kan falle i, se for eksempel Kirsten Marie Øverås' bok *Ti faldgruber – oversættelse for ikke-oversættere*.

2. Gir læreplanen tilstrekkelig handlingsrom for skolen og lærerne?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

3. Gir læreplanen rom for en aktiv og medvirkende elev slik eleven er beskrevet i overordnet del?

Ikke angitt enig/uenig-holdning

Ingen kommentar fra instansen

4. Er verdigrunnet i overordnet del tydelig reflektert i læreplanen?
Ikke angitt enig/uenig-holdning
Ingen kommentar fra instansen
5. Er det en god sammenheng mellom de ulike delene i læreplanen i dette faget?
Ikke angitt enig/uenig-holdning
Ingen kommentar fra instansen
6. Har læreplanen et realistisk omfang sett opp mot timetallet i faget?
Ikke angitt enig/uenig-holdning
Ingen kommentar fra instansen
7. Legger læreplanen til rette for dybdelæring?
Ikke angitt enig/uenig-holdning
Ingen kommentar fra instansen
8. Er språket i læreplanen klart og tydelig?
Ikke angitt enig/uenig-holdning
Ingen kommentar fra instansen
9. Er samisk innhold godt ivaretatt i læreplanen?
Ikke angitt enig/uenig-holdning
Ingen kommentar fra instansen
10. Er de tverrfaglige temaene integrert i læreplanen på en måte som er relevant for faget?
Ikke angitt enig/uenig-holdning
Ingen kommentar fra instansen
11. Legger læreplanen godt til rette for å ivareta de yngste barnas læring og utvikling?
Ikke angitt enig/uenig-holdning
Ingen kommentar fra instansen
12. Legger læreplanen godt til rette for tilpasset opplæring?
Ikke angitt enig/uenig-holdning
Ingen kommentar fra instansen
13. Legger læreplanen til rette for god progresjon i faget?
Ikke angitt enig/uenig-holdning
Ingen kommentar fra instansen
14. Vil tekstene om underveis- og standpunktvurdering fungere som en god støtte i vurderingsarbeidet?
Ikke angitt enig/uenig-holdning
Ingen kommentar fra instansen
15. Er læreplanen tilstrekkelig framtidsrettet?

Hverken eller

Se svar på spørsmål 16.

16. Legger læreplanen til rette for at elevene utvikler faglig kompetanse som forbereder dem på videre utdanning og/eller samfunns- og arbeidsliv?

Delvis enig

Det er positivt at læreplanen vektlegger utviklingen av fagspråk på morsmålet. Det er et stort behov for kompetente flerspråkbrukere innenfor mange deler av samfunnslivet – både justissektoren og helsesektoren trenger tolker; næringslivet trenger språkkyndige arbeidstakere, og kultursektoren trenger oversettere og formidlere, for å nevne noe. Men dette krever funksjonell to- eller flerspråklighet. I dag er det mange innvandrerbarn som aldri får utviklet en reell kompetanse i morsmålet sitt, slik at dette forblir et språk til bruk i familiesituasjonen. Målet med morsmålsundervisningen må være å legge grunnlaget for videre læring. Det bør derfor også åpnes for å kunne velge morsmål som 2. fremmedspråk på ungdomsskolen.

17. Tekstene fagets relevans og verdier og prinsipper skal skrives sammen til én tekst i de endelige læreplanene. Hvilket innhold i de to tekstene mener du det er viktig å ta med videre i en sammenskrevet tekst?

Flerspråklighet er en ressurs som samfunnet har behov for. Vi mener at dette bør være det sentrale i morsmålsopplæringens verdigrunnlag, ikke at denne opplæringen er noe eleven får fordi hen har manglende norskkunnskaper.

18. Har du andre kommentarer eller forslag til endringer i læreplanene? Vi mener at alle barn som ikke har norsk som førstespråk må få morsmålsopplæring gjennom hele skoleløpet, uavhengig av norskkompetansen.